

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEMREPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Lenky Kaniové, JUDr. Jana Passera, JUDr. Petra Průchy, JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobce: **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**, se sídlem Karmelitská 529/7, Praha 1, proti žalovaným: **1) Ministerstvo financí**, se sídlem Letenská 525/15, Praha 1, a **2) Ministerstvo pro místní rozvoj**, se sídlem Staroměstské náměstí 6, Praha 1, za účasti osoby zúčastněné na řízení: **R. K.,** zastoupen Prof. JUDr. Alešem Gerlochem, advokátem se sídlem Botičská 4, Praha 2, v řízení o kompetenční žalobě podle § 97 odst. 1 písm. c) s. ř. s. na určení pravomoci mezi ústředními správními úřady vydat rozhodnutí o určení výše a způsobu poskytnutí náhrady za znárodnění nemovitostí zapsaných v době znárodnění v pozemkové knize pro katastrální obec Praha - Staré Město, č. vložky knihovní 936 jako parcela č. 988 a budova č. 1033,

takto:

I. **Žádná ze stran kompetenčního sporu není příslušná** vydat rozhodnutí ve věci žádosti osoby zúčastněné na řízení R. K. ze dne 20. února 2009, která byla doručena dne 23. února 2009 Ministerstvu financí.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.
Vymezení případu

[1] V této věci jde o určení toho, který z ústředních správních úřadů (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo financí či Ministerstvo pro místní rozvoj) je příslušný vydat rozhodnutí ohledně žádosti osoby zúčastněné na řízení R. K. (dále též

„osoba zúčastněná na řízení“) ze dne 20. února 2009, jež byla doručena Ministerstvu financí dne 23. února 2009. Touto žádostí požaduje pisatel R. K. vydání rozhodnutí o určení výše a způsobu poskytnutí náhrady za znárodněné nemovitosti, zapsané v době znárodnění v pozemkové knize pro katastrální obec Praha - Staré Město, č. vložky knihovní 936, jako parcela č. 988 a budova č. 1033, na vlastníka Ing. V. K.

[2] Žadatel R. K. je právním nástupcem akad. arch. Ing. V. K. (dědečka) a JUDr. R. K. (strýce). Vlastnictví k uvedeným nemovitostem nabyl Československý stát (§ 1 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb.) s účinností od 17. 11. 1945, který měl poskytnout dosavadním vlastníkům nemovitostí a osobám, jejichž práva byla na nemovitostech knihovně zajištěna, náhradu ve výši obecné ceny (§ 5 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb.), pokud vlastnictví k těmto nemovitostem, anebo příslušná práva nenabyl podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy. Majetek právních předchůdců žadatele nebyl zařazen do žádné z kategorií vyjmenovaných v § 1 dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. a žadateli R. K. ani jeho právním předchůdcům žádná náhrada za znárodněné nemovitosti nebyla vyplacena. Přestože dekretem prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. bylo stanoveno, že „Československý stát věnuje nemovitosti ... spolku „Svaz vysokoškolského studentstva v Praze“ za účelem vybudování Akademického domu podle zákona č. 547/1919 Sb., o vybudování a udržování „Akademického domu v Praze“, uvedený Akademický dům nebyl vybudován. Nemovitosti byly naposledy převedeny do správy Bytového podniku hlavního města Prahy, posléze do operativní správy Obvodního podniku bytového hospodářství v Praze 1 a nyní - podle výpisu z katastru nemovitostí - je pozemek parc. č. 988, zastavěná plocha a nádvoří o výměře 4840 m2, ve vlastnictví společnosti WIC Prague s. r. o. (původní budova č. 1033 byla zbourána a pozemek parc. č. 988 je zastavěn budovou hotelu Intercontinental Praha).

II.
Stručné shrnutí obsahu žaloby

[3] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále také „žalobce“) v kompetenční žalobě nejprve popisuje průběh postupů zainteresovaných ústředních orgánů státní správy podle § 12 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Nesouhlasí především s rozhodnutím prvního žalovaného Ministerstva financí (dále též „první žalovaný“), jemuž byla doručena žádost R. K. o vyplacení náhrady, které dopisem ze dne 11. 3. 2009, vydaným podle § 12 správního řádu, postoupilo žalobci k vyřízení žádost osoby zúčastněné na řízení ze dne 20. února 2009. Žalobce se necítil být věcně příslušným správním orgánem k vyřízení uvedené žádosti a proto usnesením ze dne 26. 3. 2009 postoupil žádost R. K. k vyřízení druhému žalovanému Ministerstvu pro místní rozvoj (dále také „druhý žalovaný“). Toto ministerstvo však usnesením ze dne 2. 1. 2012 postoupilo podle § 12 správního řádu žalobci zpět k vyřízení uvedenou žádost ze dne 20. února 2009. Žalobce vyvolal dohodovací řízení ve smyslu § 133 odst. 3 správního řádu se všemi již zmíněnými ústředními orgány státní správy, ale bezvýsledně. Jelikož všechny zúčastněné orgány setrvaly na svých stanoviscích, nezbylo žalobci nic jiného, než podat k Nejvyššímu správnímu soudu žalobu k rozhodnutí záporného kompetenčního sporu.

[4] Žalobce má za to, že věcně a místně příslušným správním orgánem k rozhodování o žádosti R. K. je prvně žalované Ministerstvo financí, eventuálně by jím mohlo být i druhé žalované Ministerstvo pro místní rozvoj. Je tomu tak proto, že v § 7 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. je zakotvena povinnost ministrů školství a osvěty, spravedlnosti, financí, dopravy a ochrany práce a sociální péče, kterou je poskytnutí náhrady dosavadním vlastníkům ve výši obecné ceny nemovitosti. Žalobce namítá, že poskytování náhrady za znárodněný majetek v době vydání dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. obecně spadalo do gesce tehdejšího Ministerstva financí. Z tohoto důvodu lze mít za to, že právě toto ministerstvo mělo provést vyplacení náhrady za znárodněný majetek. Ostatně i „obdobné" dekrety prezidenta republiky (např. č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků) předpokládaly, že o náhradě za znárodněný majetek a způsobu jejího poskytnutí rozhodne ministr financí. Žalobce proto nesouhlasí s právním názorem prvního žalovaného Ministerstva financí, podle něhož z dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. nelze vyvozovat, že právním titulem k převzetí vlastnictví k nemovitostem je znárodnění a z toho odvíjet i další úvahu, podle níž je k náhradě povolán ministr financí. Z textu dekretu prezidenta republiky vyplývá, že „znárodnění" je právním titulem nabytí nemovitostí do vlastnictví Československého státu. Dospěl-li by přesto Nejvyšší správní soud k odlišnému závěru, a to, že v daném případě je třeba postupovat podle ust. § 133 odst. 1 správního řádu (*„nelze-li věcnou příslušnost při rozhodování v oblasti státní správy určit na základě zvláštního zákona, provede řízení v prvním stupni ústřední správní úřad, do jehož působnosti rozhodovaná věc náleží, popřípadě ústřední správní úřad, jehož obor působnosti je rozhodované věci nejbližší"*), kompetentním úřadem by pak bylo Ministerstvo pro místní rozvoj, které je ústředním orgánem státní správy pro vyvlastnění [§ 14 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „kompetenční zákon")].

[5] Není proto dána pravomoc žalujícího Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k rozhodnutí o žádosti osoby zúčastněné na řízení R. K. ze dne 20. února 2009. K rozhodnutí je naopak dána pravomoc především prvního žalovaného Ministerstva financí, případně druhého žalovaného Ministerstva pro místní rozvoj.

III.
Stručné shrnutí vyjádření žalovaných

a) Ministerstvo financí

[6] Prvně žalované Ministerstvo financí se domnívá, že z textu § 1 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. *„Československý stát nabývá vlastnictví k nemovitostem zapsaným ve vložkách č. ... 936 ... pozemkové knihy pro katastrální území Praha 1 ...*" nelze dovozovat převzetí vlastnictví k nemovitostem z titulu znárodnění, a z toho odvíjet i další úvahu o kompetenci ministra financí, resp. Ministerstva financí k rozhodování o náhradě.

[7] Tzv. znárodňovací dekrety prezidenta republiky (č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, č. 101/1945 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, č. 102/1945 Sb., o znárodnění akciových bank) vždy v úvodním ustanovení obsahovaly text „dnem vyhlášení tohoto dekretu se znárodňují ...".

Toto uvozující ustanovení však dekret č. 131/1945 Sb. neobsahuje. Smyslem „znárodňovacích dekretů“ bylo zajistit poválečnou obnovu Československé republiky a proto byly znárodněny i klíčové podniky nezbytné ke splnění tohoto cíle. Smysl a účel dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. byl však zcela odlišný. Dekretotvůrce chtěl naplnit literu zákona č. 547/1919 Sb., o vybudování a udržování „Akademického domu v Praze“ a uctít tak památku studentů popravených nebo perzekvovaných v období nacistické okupace. Dekret prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. v § 5 o poskytnutí náhrad ve výši obecné ceny dosavadním vlastníkům neodkazuje na dekret prezidenta republiky č. 100/1945 Sb. Tato skutečnost rovněž svědčí o tom, že se v tomto případě nejednalo o znárodnění a že Ministerstvo financí proto není věcně příslušným správním orgánem k rozhodování o náhradě. Hovoří-li se v zákoně č. 547/1919 Sb. o zajištění částky 5 milionů korun ve státních rozpočtech za účelem vybudování a udržování „Akademického domu v Praze“ s tím, že zákon provede i ministr financí, a v § 7 dekretu č. 131/1945 Sb. o tom, že tento dekret provede též ministr financí, lze úlohu ministra financí spatřovat jen v zajištění finančních prostředků ve státním rozpočtu a nikoliv v souvislosti s poskytnutím náhrady. Ostatně v knihovní vložce č. 936 pozemkové knihy pro katastrální území Praha-Staré Město není zapsána tzv. národní správa, jež se ke znárodněným nemovitostem zapisovala (v bodě 9 knihovní vložky je konstatováno vložení vlastnického práva pro Československý stát - Ministerstvo školství). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, resp. tehdejší Ministerstvo školství, věd a umění, se také v 50. letech minulého století považovalo za oprávněný orgán ve věci náhrady za majetek odňatý vlastníkům podle dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. Právní předchůdce žadatele akad. architekt Ing. V. K. se totiž obracel se svou žádostí o poskytnutí náhrady ze dne 12. 1. 1952 na tehdejší Ministerstvo školství, věd a umění, které žádost přijalo, podnikalo kroky k jejímu vyřízení a svou příslušnost k poskytnutí náhrady nijak nerozporovalo. V tehdejší dobové korespondenci se také nehovořilo o znárodnění, ale o vyvlastnění nemovitostí.

[8] Není proto dána pravomoc prvního žalovaného Ministerstva financí k rozhodnutí o žádosti osoby zúčastněné na řízení R. K. ohledně náhrady za znárodněný majetek. K rozhodnutí je naopak dána pravomoc žalobce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, případně druhého žalovaného Ministerstva pro místní rozvoj.

b) Ministerstvo pro místní rozvoj

[9] Druhé žalované Ministerstvo pro místní rozvoj setrvává na svém stanovisku, že není příslušné vydat rozhodnutí ve věci žádosti osoby zúčastněné na řízení R. K. o vyplacení náhrady za znárodněný majetek ve smyslu § 5 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb.

[10] Vyvlastněním nelze chápat jakýkoliv způsob odnětí vlastnictví. V právním řádu České republiky se vyvlastněním rozumí nucený přechod vlastnického práva k pozemkům či stavbám na základě správního aktu. Je-li druhý žalovaný podle § 14 odst. 1 kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy České republiky mimo jiné ve věcech vyvlastnění, jedná se o vyvlastnění na základě správního procesu a správního aktu. V těchto věcech pak ministerstvo plní úkoly podle části třetí kompetenčního zákona, zejména podle § 22 až 24 a dalších zákonů. Žádný zákon však Ministerstvu pro místní

rozvoj nesvěřuje působnost k plnění finančních závazků, ke kterým se stát zavázal dekrety prezidenta republiky z roku 1945. V rozpočtové kapitole proto také nemá žádné prostředky na výplatu uvedených finančních závazků státu. V případě převedení pozemku pro vybudování Akademického domu nedošlo k vyvlastnění ve smyslu právního řádu. Vlastnictví nemovitostí bylo odňato a přešlo na stát zákonem, v jehož § 5 se stát zavázal poskytnout dosavadním vlastníkům náhradu (podle čl. I odst. 2 ústavního zákona č. 57/1946 Sb., kterým se schvalují a prohlašují za zákon dekrety prezidenta republiky, veškeré dekrety prezidenta republiky se považují od jejich počátku za zákon), nikoliv tedy správním aktem.

IV.
Vyjádření osoby zúčastněné na řízení

[11] Žadatel R. K. má za to, že o jeho žádosti má rozhodnout Ministerstvo financí jakožto věcně a místně příslušný správní orgán. Je tomu tak proto, že v § 7 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. je zakotvena povinnost ministrů školství a osvěty, spravedlnosti, financí, dopravy a ochrany práce a sociální péče provést tento dekret, tedy mimo jiné i poskytnout dosavadním vlastníkům náhradu ve výši obecné ceny nemovitostí ve smyslu § 5 citovaného dekretu prezidenta republiky. Poskytování náhrady za znárodněný majetek v době vydání dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. obecně spadalo do gesce tehdejšího Ministerstva financí [v době vydání uvedeného dekretu prezidenta republiky patřila k základním kompetencím Ministerstva financí „ *...správa státního majetku a vydání ... pokud nejsou přikázány jiným odvětvím státní správy ...*“ (srov. heslo „Ministerstva“ in: Hácha, E., Hoetzel, J., Weyr, Fr., Laštovka, K.: Slovník veřejného práva československého, sv. II, Polygrafia, Brno, 1932, str. 625 a násl.)]. O žadatelově nároku má být rozhodováno ve správním řízení (srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. I. ÚS 318/06, usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2007, čj. 2 Ans 4/2006 - 91). Prvek protiprávnosti netkví v samotném aktu znárodnění, ale jen v neposkytnutí náhrady. Nárok na odškodnění, který ex lege vyplývá z dekretu prezidenta republiky, je nepodmíněný, má veřejnoprávní charakter a nepromlčuje se. Dekrety prezidenta republiky sice nemohou zakládat právní vztahy v současné době (nelze podle nich konfiskovat, znárodňovat, odnímat státní občanství), ale to neznamená, že by se podle nich nebylo možno domáhat nároků již v minulosti konstituovaných. Dekrety prezidenta republiky tedy v současné době nemohou zakládat jen sankční důsledky. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 24. 7. 2007, čj. 2 Ans 4/2006 - 91, také vyslovil jednoznačný závěr, že *„hmotněprávní úprava nároku, který byl stěžovatelem vznesen, existuje*“. Byť ve zmiňované věci jde o poskytnutí náhrady za znárodněný majetek podle dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., důležitá je zásada, že pokud je dán hmotněprávní nárok na náhradu za znárodněný majetek, nic nebrání poskytnutí této náhrady. Ministerstvo financí by proto mělo vydat rozhodnutí, kterým určí výši a způsob poskytnutí náhrady za znárodnění předmětných nemovitostí.

[12] Jinak se osoba zúčastněná na řízení ztotožňuje s žalobcem, že k projednávání věci je příslušné první žalované Ministerstvo financí, a to z těch důvodů, jež jsou obsaženy v žalobě.

V.
Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Všichni účastníci kompetenčního sporu jsou ústřední správní úřady. Jedná se tudíž o kompetenční spor ve smyslu § 97 odst. 1 písm. c) s. ř. s. (byť o virtuální pravomoc, která ve skutečnosti není). V daném případě jde o záporný kompetenční spor. Nejvyšší správní soud je proto k rozhodování příslušný podle § 97 odst. 4 s. ř. s.

[14] Kompetenční senát se nejprve zabýval tím, z čeho vyplývá tvrzený nárok osoby zúčastněné na řízení na vydání rozhodnutí o určení výše a způsobu poskytnutí náhrady za znárodněný majetek a mohl tak posoudit, který z účastníků kompetenčního sporu má požadované rozhodnutí vydat.

[15] Podstatou vyvlastnění a znárodnění je zbavení určité osoby vlastnického práva k věci nebo souboru věcí. K vyvlastnění a znárodnění mohlo dojít jak na základě zákona, tak na základě dekretu prezidenta republiky či individuálního správního aktu. Ve všech případech je účelem náhrady za vyvlastnění nebo znárodnění snaha zmírnit negativní důsledky odnětí vlastnického práva, kompenzovat negativní stav, který vznikl nuceným odnětím vlastnického práva a znovu obnovit narušenou rovnováhu mezi subjekty.

[16] Právo na náhradu za vyvlastněný nebo znárodněný majetek, jejímž cílem je narovnat určitou majetkovou újmu způsobenou postižené osobě v důsledku její zákonné povinnosti tuto majetkovou újmu (vyvlastnění nebo znárodnění majetku) strpět, má podle civilistické i správní judikatury soukromoprávní charakter. Věcně příslušné k projednání sporů a jiných věcí týkajících se takového práva jsou pak soudy v občanském soudním řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2009, čj. 5 As 88/2008 – 85, dostupný na www.nssoud.cz.).

[17] To ostatně potvrzuje i soukromoprávní povaha ostatních nároků na majetkové náhrady vůči státu, jak vyplývají z různých právních předpisů. Pro posouzení charakteru těchto nároků přitom není podstatné, že ve většině těchto případů není zvláštním zákonem dána ani pravomoc správního orgánu rozhodovat v těchto soukromoprávních věcech. Pokud proto nedojde k dohodě mezi osobou uplatňující nárok na náhradu a příslušnou organizační složkou státu, přichází v úvahu přímo žaloba podle části třetí (a nikoliv páté) o. s. ř. (srov. § 7 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Např. nárok na finanční náhradu vyplývající z § 58 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, za újmu vzniklou v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté tohoto zákona včetně prováděcích právních předpisů nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě, je svou povahou soukromoprávní a v případě sporu o něm rozhoduje soud v občanském soudním řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2008, čj. 8 As 7/2007 - 64, dostupný na www.nssoud.cz). Vedle toho lze poukázat také na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1211/2001, ve věci obdobného nároku na náhradu újmy podle § 11 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Nejvyšší soud přitom dovodil, že i v případě tohoto nároku na náhradu újmy se jedná o specifický nárok zakotvený v jinak veřejnoprávním předpisu, který je třeba podřadit pod vztah soukromoprávní ve smyslu § 7 odst. 1 o. s. ř. a o němž v

případě sporu rozhodují soudy v občanském soudním řízení (srov. rovněž usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 119/2003). Obdobný charakter má podle zákona č. 82/1998 Sb. také nárok jednotlivce vůči státu na náhradu škody způsobené při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (srov. opět rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2009, čj. 5 As 88/2008 – 85, dostupný na www.nssoud.cz).

[18] Vlastnictví k již uvedeným nemovitostem nabyl Československý stát (§ 1 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb.) s účinností od 17. 11. 1945, který měl poskytnout dosavadním vlastníkům nemovitostí a osobám, jejichž práva byla na nemovitostech knihovně zajištěna, náhradu ve výši obecné ceny (§ 5 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb.), pokud vlastnictví k těmto nemovitostem, anebo příslušná práva nenabyl podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy. Majetek právních předchůdců žadatele R. K. nebyl zařazen do žádné z kategorií vyjmenovaných v § 1 dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., ale žadateli ani jeho právním předchůdcům žádná náhrada za znárodněné nemovitosti nebyla vyplacena.

[19] V posuzované věci se jedná o tvrzené právo osoby zúčastněné na řízení R. K. na náhradu za majetek znárodněný jeho právním předchůdcům a o její výši.

[20] Z § 5 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. vyplývá, že uvedeným vlastníkům nemovitostí a osobám, jejichž práva byla knihovně zajištěna, vznikl nárok ze soukromého práva přímo ze zákona, resp. soukromoprávní nárok na majetkovou náhradu ve výši obecné ceny, která má kompenzovat negativní stav, jenž vznikl nuceným odnětím vlastnického práva. Věcně příslušné k projednání sporů a jiných věcí týkajících se takového soukromoprávního nároku jsou pak soudy v občanském soudním řízení (§ 7 odst. 1, 2 o. s. ř.).

[21] Z § 5 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. ani z jiného zákonného předpisu nelze dovodit pravomoc správních orgánů k vedení správního řízení a především k rozhodování o důvodnosti soukromoprávního nároku (náhrady za znárodněný majetek) nebo jeho výše v případě, že jsou tyto skutečnosti sporné. Je tomu tak proto, že citovaný dekret prezidenta republiky ani jiný právní předpis nepočítají s rozhodováním správního orgánu ohledně náhrady za znárodněný majetek podle tohoto dekretu. Hodlal-li by totiž zákonodárce připustit v uvedených případech ingerenci správního orgánu při rozhodování o náhradě za znárodněný majetek, musel by působnost správního orgánu stanovit zákonem (srov. dnes čl. 79 odst. 1 Ústavy). To se však nestalo. Z tohoto důvodu zde není dána pravomoc správního orgánu rozhodovat v těchto případech o uvedené náhradě za majetek, neboť státní moc lze uplatňovat vždy jen na základě zákona, resp. v zákonných mezích (srov. článek 2 odst. 3 Ústavy, článek 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

[22] Jinak řečeno, pokud by nedošlo k dohodě mezi osobou uplatňující nárok na náhradu ve výši obecné ceny a příslušnou organizační složkou státu, přichází v úvahu přímo žaloba osoby uplatňující nárok na náhradu podle části třetí (a nikoliv páté) o. s. ř.

[23] Správnost uvedených závěrů o soukromoprávním charakteru nároku na majetkovou náhradu za znárodnění či vyvlastnění ve výši obecné ceny ve smyslu § 5 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. vyplývá i z níže uvedené judikatury Nejvyššího správního soudu a zvláštního senátu.

[24] Jak již bylo výše uvedeno, otázkou znárodnění, náhradou za majetek znárodněný a příslušností soudů se již zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 19. 11. 2009, čj. 5 As 88/2008 – 85, dostupném na www.nssoud.cz. Výstupem tohoto rozsudku je i právní věta, v níž byl vysloven názor, že: „*Rozhodnutí Ministerstva financí ve věci náhrady za majetek znárodněný podle dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, resp. podle zákona č. 114/1948 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů, je rozhodnutím správního orgánu v soukromoprávní věci [§ 68 písm. b) a § 46 odst. 2 s. ř. s.], k jejímuž opětovnému projednání je na základě žaloby podle § 244 a násl. o. s. ř. věcně příslušný soud v občanském soudním řízení*“. Nejvyšší správní soud se ve své argumentaci zabýval rozhodnutími Nejvyššího správního soudu a Zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb. (dále jen „zvláštní senát“), o rozhodování některých kompetenčních sporů, ohledně vyvlastnění a použil závěry v nich uvedené také při řešení otázky příslušnosti soudů k rozhodování ve věci náhrady za znárodnění. Protože účel náhrady za vyvlastnění i náhrady za majetek znárodněný je shodný, dospěl Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku k tomu, že závěry senátů Nejvyššího správního soudu a zvláštního senátu týkající se náhrady za vyvlastněný majetek lze vztáhnout i na rozhodování o náhradě za majetek znárodněný.

[25] Náhradou za zřízení věcného břemene se zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 12. 10. 2004, čj. 4 As 47/2003 – 125, dostupném na www.nssoud.cz, ve kterém rozlišoval otázku vlastního expropriačního aktu a náhrady za zřízení věcného břemene či z vyvlastnění. Rozšířený senát v tomto usnesení vyslovil, že: „*Je nezbytné rozlišovat, zda správní orgán rozhoduje ve sporu o vlastnické právo, nebo zda rozhoduje o zřízení věcného břemene či o vyvlastnění. Rozhodnutí správního orgánu o zřízení věcného břemene nebo o vyvlastnění není rozhodnutím správního orgánu v soukromoprávní věci, vydaným v mezích zákonné pravomoci správního orgánu ve smyslu § 68 písm. b) s. ř. s.; jeho přezkum tak náleží do pravomoci správních soudů, nikoliv soudů obecných. Rozhodnutím ve věci soukromého práva je však rozhodnutí o určení způsobu a výše náhrady*“. Rozšířený senát tedy shledal, že vyvlastnění je institutem povahy veřejnoprávní, proto rozhodnutí o vyvlastnění budou posuzovat soudy ve správním soudnictví. O náhradě za vyvlastnění ovšem uvážil tak, že: „*Otázka náhrady za vyvlastnění je již otázkou soukromoprávní, a proto v případném sporu by nerozhodoval správní soud, ale soud civilní. Na rozdíl od samotného vyvlastnění v tomto vztahu totiž již nevystupuje stát reprezentovaný stavebním úřadem, ale pouze expropriát a expropriant, přičemž tyto subjekty mají v náhradovém vztahu rovné postavení. Právní vztah zde integruje objektivní zájmy stejného druhu a úrovně ve struktuře zájmů, a jde tedy o vztah soukromoprávní.*“ Toto rozhodnutí neztratilo na významu ani po přijetí zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě, protože vyvlastnění či zřízení věcného břemene, která upravují jiné zákony, se stále řídí citovanými závěry rozšířeného senátu. „Jiným zákonem“ ve vztahu k zákonu o vyvlastnění je např. zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

[26] Zvláštní senát v souvislosti s náhradou za zřízení věcného břemene podle zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, vyslovil v usnesení ze dne 8. 3. 2012, čj. Konf 67/2011 – 8, dostupném na www.nssoud.cz, mimo jiné, že: „*...Zákonnost výroku o vlastním zřízení věcného břemene (výrok expropriační) přezkoumá ke správní žalobě správní soud v řízení podle soudního řádu správního, zatímco náhrada za vyvlastnění může být předmětem řízení na návrh některé ze stran soukromoprávního vztahu před soudem v řízení občanskoprávním (část pátá občanského soudního řádu)*“.

[27] Zvláštní senát v usnesení ze dne 27. 9. 2012, čj. Konf 6/2012 – 9, posléze posoudil dosavadní judikaturu Nejvyššího správního soudu a zvláštního senátu, týkající se náhrady za vyvlastněný či znárodněný majetek za souladnou se zákonem a neshledal důvody, aby se od ustálené judikatury odchýlil.

[28] Jak již bylo uvedeno, v této věci se jedná o záporný kompetenční spor ve smyslu § 97 odst. 1 písm. c) s. ř. s. (byť o virtuální pravomoc, která ve skutečnosti není) mezi ústředními správními úřady navzájem. Z § 5 dekretu prezidenta republiky č. 131/1945 Sb. ani z jiného zákonného předpisu nelze dovodit pravomoc správních orgánů k vedení správního řízení a především k rozhodování o opodstatněnosti soukromoprávního nároku (náhrady za znárodněný majetek) nebo jeho výše. Z tohoto důvodu není žádná ze stran kompetenčního sporu (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo financí či Ministerstvo pro místní rozvoj jako ústřední správní úřady) příslušná vydat rozhodnutí ohledně žádosti osoby zúčastněné na řízení ze dne 20. února 2009, jež byla doručena Ministerstvu financí dne 23. února 2009.

VI.
Náklady řízení

[29] Podle ustanovení § 101 s. ř. s. žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. května 2013

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu